

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

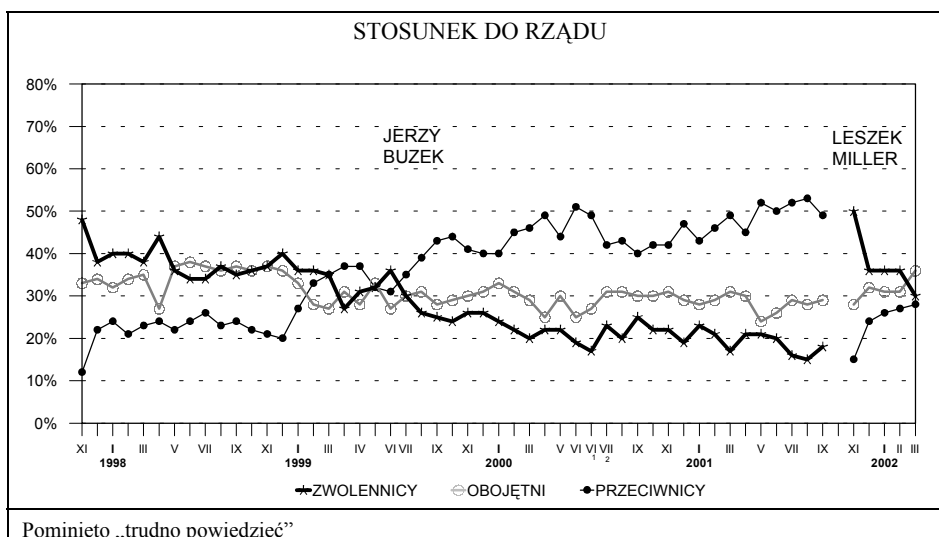
BS/45/2002

STOSUNEK DO RZĄDU W MARCU

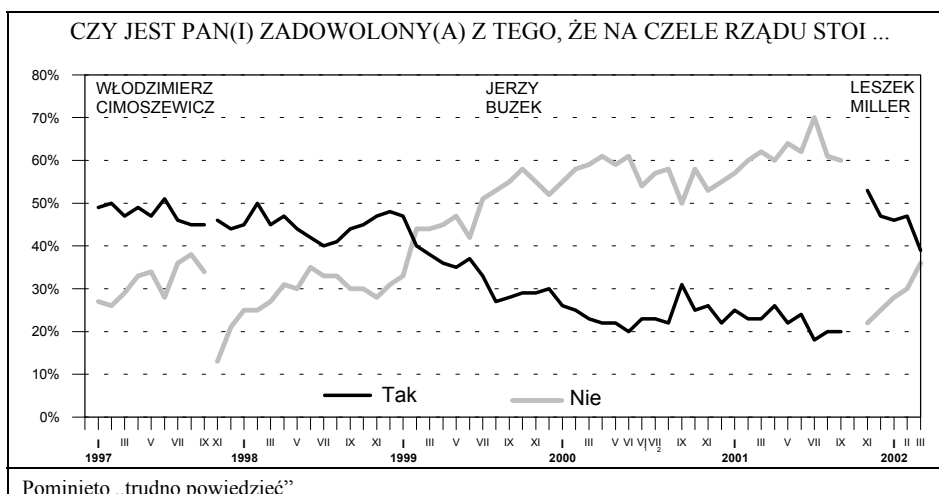
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2002

- Stabilne od trzech miesięcy poparcie dla rządu dość wyraźnie osłabło. Liczba badanych deklarujących się jako zwolennicy rządu zmalała, niemal zrównując się z liczbą przeciwników. Obecnie największą grupę stanowią osoby, które deklarują obojętny stosunek do rządu.

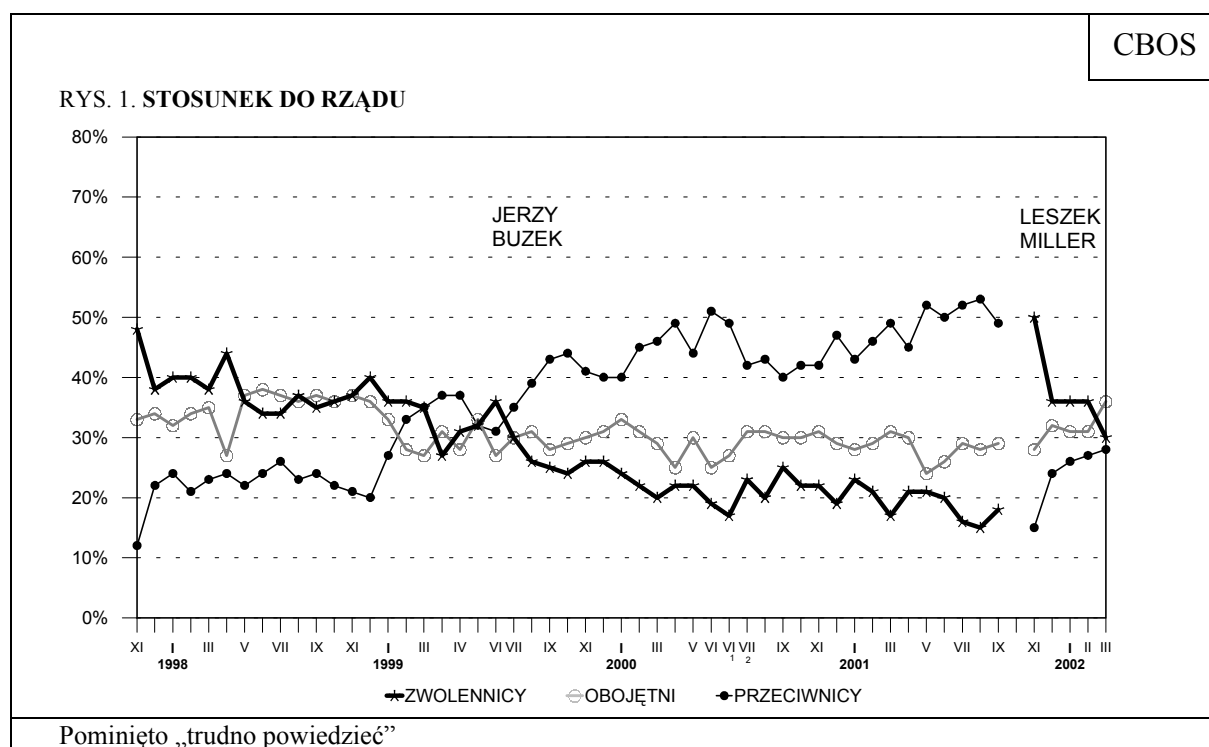

- Pogorszyły się także oceny wyników działalności rządu. Obecnie opinie negatywne (39%) przeważają nad pozytywnymi (31%).
- Odsetek osób zadowolonych z tego, że premierem jest Leszek Miller (39%), nadal przeważa nad liczbą niezadowolonych (36%), ale przewaga ta jest już niewielka.

- Znacznie pogorszyły się oceny polityki gospodarczej rządu. Tylko niespełna jedna trzecia ankietowanych (32%) wiąże z polityką rządu nadzieje na poprawę sytuacji gospodarczej. Pesymistów w tej sprawie jest znacznie więcej (46%).

Od grudnia ubiegłego roku ogólne nastroje społeczne były stabilne, nie zmieniały się także społeczne postawy wobec rządu, pozostając na umiarkowanie korzystnym dla koalicji SLD-UP-PSL poziomie. Na początku marca¹ wraz ze spadkiem nastrojów² nastąpiło także dość znaczne pogorszenie społecznego stosunku do gabinetu Leszka Millera.

Liczba badanych deklarujących się jako zwolennicy rządu zmniejszyła się (z 36% do 30%), niemal zrównując się z liczbą przeciwników (28%). W tej sytuacji najliczniejsza obecnie grupa to osoby, które deklarują obojętność wobec rządu (36%). Grupa ta jest

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (142) przeprowadzono w dniach 1-4 marca 2002 roku na liczącej 1065 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

² Komunikat CBOS „Nastroje społeczne w marcu” w przygotowaniu.

szczególnie liczna - i stanowi największą część - wśród młodzieży, zwłaszcza uczącej się, mieszkańców wsi i małych miast, robotników niewykwalifikowanych, bezrobotnych, osób o najniższych dochodach i niezadowolonych z własnej sytuacji materialnej.

Natomiast zwolennicy rządu stanowią najliczniejszą grupę wśród badanych powyżej 45 roku życia, mieszkańców miast średniej wielkości, pracowników umysłowych niższego szczebla, prywatnych przedsiębiorców, emerytów.

Mimo że od grudnia ubiegłego roku liczba przeciwników rządu z miesiąca na miesiąc wzrastała o wielkości każdorazowo nieistotne statystycznie, łącznie dało to już przyrost 4-punktowy. Przeciwnicy rządu stanowią obecnie najliczniejszą grupę wśród rolników i robotników wykwalifikowanych. Kadra kierownicza i inteligencja dzieli się pod względem stosunku do rządu na trzy mniej więcej równoliczne grupy, z tym że nieco większa niż pozostałe jest grupa przeciwników rządu.

Tabela 1

Stosunek do rządu	Wskazania respondentów według terminów badań											
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX*	XI	XII	I	II	III
	2001									2002		
	w procentach											
Zwolennicy	17	21	21	20	16	15	18	50	36	36	36	30
Przeciwnicy	49	45	52	50	52	53	49	15	24	26	27	28
Obojętni	31	30	24	26	29	28	29	28	32	31	31	36
Trudno powiedzieć	3	4	4	4	3	4	4	7	8	7	6	7

* Do września 2001 roku wskazania dotyczą rządu Jerzego Buzka, a od listopada - rządu Leszka Millera

Gabinet Leszka Millera cieszy się największym poparciem tych, którzy w ubiegłorocznych wyborach głosowali na SLD-UP. Natomiast w ostatnim miesiącu drastycznie spadło poparcie dla rządu wśród wyborców PSL. Badani, którzy w ostatnich wyborach parlamentarnych głosowali na wchodzący w skład koalicji rządowej PSL, obecnie częściej deklarują się jako przeciwnicy rządu niż jego zwolennicy.

Tabela 2

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Stosunek do rządu							
	zwolennicy		obojętni		przeciwnicy		Trudno powiedzieć	
	II 2002	III 2002	II 2002	III 2002	II 2002	III 2002	II 2002	III 2002
	w procentach							
SLD-UP	74	69	17	23	5	5	4	3
PSL	59	22	22	39	18	31	1	8
Samobrona	17	17	29	42	50	38	4	3
PO	18	28	23	24	54	48	5	0
PiS**	18	13	23	34	55	50	4	4
LPR**	25	16	16	36	47	47	12	1
Nieuczestniczący w wyborach	21	20	42	42	29	28	8	9

* Określone na podstawie odpowiedzi dotyczących **głosowania w ostatnich wyborach parlamentarnych**
 ** Ze względu na małą liczebność osób deklarujących głosowanie na te ugrupowania dane te należy traktować ostrożnie

Jednocześnie dość znacznie nasilił się krytycyzm wobec działalności rządu Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy. Po raz pierwszy liczba negatywnych ocen działalności rządu przewyższyła liczbę pozytywnych.

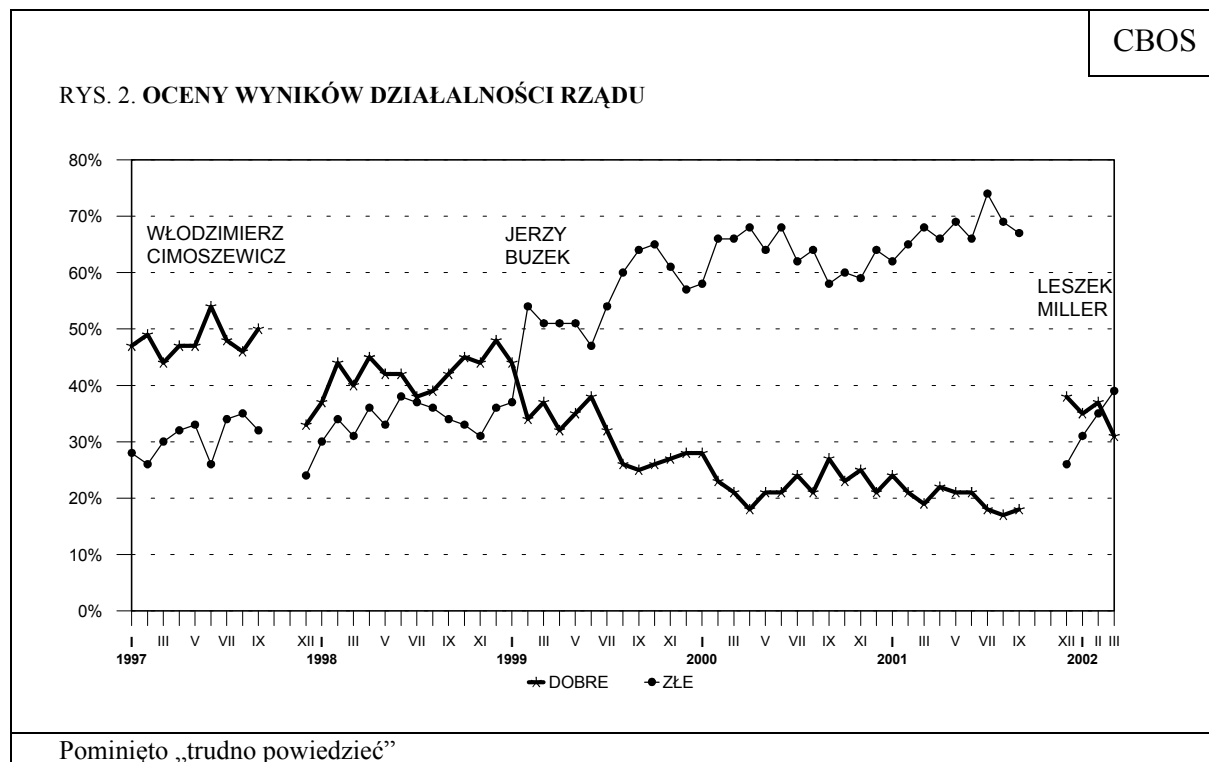

Tabela 3

Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX*	XII	I	II	III
	2001								2002		
	w procentach										
Dobrze	19	22	21	21	18	17	18	38	35	37	31
Źle	68	66	69	66	74	69	67	26	31	35	39
Trudno powiedzieć	13	12	10	13	8	14	15	36	34	27	30

* Do września 2001 roku pytanie dotyczyło rządu Jerzego Buzka

Oceny negatywne przeważają nad pozytywnymi niemal we wszystkich grupach społecznych i kategoriach demograficznych. Wyraźną przewagę dobrych ocen działalności rządu odnotowujemy jedynie wśród osób o dochodach wyższych niż średnie, respondentów zadowolonych z własnej sytuacji materialnej, a także wśród uczącej się młodzieży.

W ciągu miesiąca poprzedzającego sondaż szczególnie ostro nasilił się krytycyzm wobec działalności rządu wśród wyborców PSL.

Tabela 4

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?					
	Dobrze		Źle		Trudno powiedzieć	
	II 2002	III 2002	II 2002	III 2002	II 2002	III 2002
	w procentach					
SLD-UP	65	61	12	15	23	24
PSL	52	31	33	39	15	30
Samoobrona	26	25	50	43	24	32
PO	17	25	65	55	18	20
PiS**	27	14	55	61	18	25
LPR**	14	23	66	54	20	23
Nieuczestniczący w wyborach	28	22	37	42	35	36

* Określone na podstawie odpowiedzi dotyczących **głosowania w ostatnich wyborach parlamentarnych**
** Ze względu na małą liczebność osób deklarujących głosowanie na te ugrupowania dane te należy traktować ostrożnie

Od grudnia ubiegłego roku opinie na temat polityki gospodarczej rządu były podzielone. W badaniu marcowym odsetek osób wiążących z polityką rządu nadzieje na poprawę sytuacji gospodarczej jest wyraźnie mniejszy niż poprzednio, a jednocześnie większy jest odsetek pesymistów w tym względzie. Skutkiem tego obecnie liczba badanych twierdzących, że polityka rządu nie stwarza szans poprawy sytuacji gospodarczej, wyraźnie przeważa nad liczbą tych, którzy są przeciwnego zdania.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX*	XI	XII	I	II	III
	2001									2002		
	w procentach											
Tak	16	15	13	14	11	10	11	51	38	39	41	32
Nie	75	75	79	75	80	79	74	24	39	38	39	46
Trudno powiedzieć	9	10	8	11	9	11	15	25	23	23	20	22

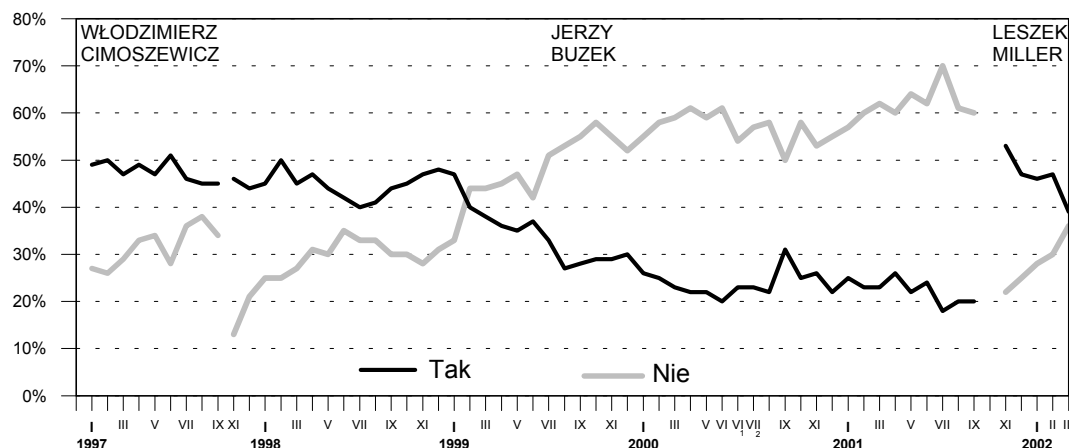
* Do września 2001 roku wskazania dotyczą rządu Jerzego Buzka, a od listopada - rządu Leszka Millera

Blisko dwie piąte badanych (39%) akceptuje osobę premiera. Jest to o 9 punktów więcej niż respondentów deklarujących się jako zwolennicy rządu. Jednocześnie nieco ponad jedna trzecia ankietowanych (36%) wyraża dezaprobatę (o 8 punktów więcej niż określających się jako przeciwnicy rządu). W porównaniu z poprzednim miesiącem zmalała (o 8 punktów) liczba osób zadowolonych z tego, że premierem jest Leszek Miller, wzrosła zaś (o 6 punktów) liczba niezadowolonych. W efekcie mimo że poparcie dla osoby premiera nadal przeważa nad dezaprobatą, przewaga ta jest już niewielka.

Tabela 6

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX*	XI	XII	I	II	III
	2001									2002		
	w procentach											
Tak	23	26	22	24	18	20	20	53	47	46	47	39
Nie	62	60	64	62	70	61	60	22	25	28	30	36
Trudno powiedzieć	15	14	14	14	12	19	20	25	28	26	23	25

RYS. 3. CZY JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A) Z TEGO, ŻE NA CZELE RZĄDU STOI ...

Pominięto „trudno powiedzieć”

Zadowoleni z tego, że premierem jest Leszek Miller, wyraźnie przeważają nad niezadowolonymi wśród osób w starszym wieku (powyżej 55 roku życia), emerytów, ale także wśród uczniów i studentów, rencistów, pracowników umysłowych niższego szczebla. Natomiast niezadowoleni dominują przede wszystkim wśród rolników, robotników, kadry kierowniczej i inteligencji.

Poparcie dla premiera, podobnie jak poparcie dla rządu, zmniejszyło się przede wszystkim w elektoracie PSL. Trzeba jednak zwrócić uwagę, iż także wśród wyborców SLD-UP nieco zmaleł odsetek zadowolonych z tego, że Leszek Miller sprawuje funkcję prezesa Rady Ministrów.

Tabela 7

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	II 2002	III 2002	II 2002	III 2002	II 2002	III 2002
	w procentach					
SLD-UP	79	73	7	12	14	15
PSL	73	41	24	38	3	21
Samoobrona	35	34	50	44	15	22
PO	32	21	56	68	12	11
PiS**	22	20	59	70	19	10
LPR**	22	15	54	66	24	19
Nieuczestniczący w wyborach	37	29	32	34	31	37

* Określone na podstawie odpowiedzi dotyczących **głosowania w ostatnich wyborach parlamentarnych**
** Ze względu na małą liczebność osób deklarujących głosowanie na te ugrupowania dane te należy traktować ostrożnie

Po trzymiesięcznej stabilizacji na umiarkowanie korzystnym dla rządu poziomie, początek marca przyniósł - wraz ze spadkiem ogólnych nastrojów społecznych - gwałtowne pogorszenie społecznego stosunku do gabinetu Leszka Millera. Pogorszyły się oceny jego dokonań, osłabło poparcie, zmniejszyły się nadzieje związane z polityką gospodarczą rządu. Pogorszył się także stosunek do osoby premiera.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do rządu

	(%)				
	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	28	36	7	1065
Płeć					
Mężczyźni	33	31	32	4	508
Kobiety	27	25	39	9	557
Wiek					
18-24 lat	17	24	52	7	165
25-34	28	30	35	7	192
35-44	29	30	34	7	202
45-54	37	24	35	3	219
55-64	37	29	26	8	115
65 lat i więcej	32	29	30	9	172
Miejsce zamieszkania					
Wies	23	25	41	11	394
Miasto do 20 tys.	29	25	40	6	147
20-100 tys.	40	27	28	5	211
101-500 tys.	35	30	31	3	184
501 tys. i więcej mieszk.	31	36	32	1	130
Wykształcenie					
Podstawowe	25	27	36	12	308
Zasadnicze zawodowe	27	25	42	6	305
Średnie	35	29	33	3	348
Wysze	40	36	22	2	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	32	35	31	2	63
Prac. umysł. niż. szczebla	37	33	27	3	85
Pracownicy fiz.- umysł.	31	24	37	8	71
Robotnicy wykwalifikowani	24	36	32	9	81
Robotnicy niewykwalifik.	26	27	45	2	33
Rolnicy	27	36	24	13	54
Pracujący na własny rach.	45	33	19	3	37
Bierni zawodowo					
Renciści	23	33	34	10	122
Emeryci	40	27	26	7	197
Uczniowie i studenci	24	18	53	5	78
Bezrobotni	26	22	46	6	186
Gospodynie domowe i inni	26	17	52	5	57
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	30	29	38	3	156
spółce właścicieli	30	34	32	5	71
prywatnych i państwa	34	32	26	7	156
sekt. pryw. poza rolnict.	27	31	27	14	59
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	18	32	44	6	181
300-399	27	33	29	11	92
400-599	35	24	35	6	212
600-800	41	21	35	3	162
Powyżej 800 zł	47	25	26	2	144
Ocena własnych war. mater.					
Złe	26	29	36	8	408
Średnie	31	27	36	6	468
Dobre	36	27	34	4	189
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	15	34	46	5	67
Raz w tygodniu	28	29	36	7	510
1-2 razy w miesiącu	25	31	35	9	167
Kilka razy w roku	42	19	33	5	199
W ogóle nie uczestniczy	36	28	32	4	121
Poglądy polityczne					
Lewica	60	13	23	3	287
Centrum	30	24	41	4	273
Prawica	13	55	29	4	247
Trudno powiedzieć	12	21	51	16	256

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy? (%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	31	39	30	1064
Płeć				
Mężczyźni	31	42	27	508
Kobiety	30	36	33	556
Wiek				
18-24 lat	27	35	38	165
25-34	27	40	33	192
35-44	29	43	29	202
45-54	35	40	25	219
55-64	31	37	32	115
65 lat i więcej	35	38	27	172
Miejsce zamieszkania				
Wies	27	39	34	394
Miasto do 20 tys.	34	40	26	147
20-100 tys.	33	36	31	211
101-500 tys.	33	41	26	183
501 tys. i więcej mieszk.	30	42	28	130
Wykształcenie				
Podstawowe	29	37	34	307
Zasadnicze zawodowe	28	40	32	305
Średnie	34	37	29	348
Wyższe	33	49	17	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	33	48	19	63
Prac. umysł. niż. szczebla	36	42	22	85
Pracownicy fiz.-umysł.	26	40	33	71
Robotnicy wykwalifikowani	28	49	23	81
Robotnicy niewykwalifik.	13	57	30	33
Rolnicy	25	43	32	54
Pracujący na własny rach.	30	35	34	37
Bierni zawodowo				
Rencisści	26	47	28	121
Emeryci	37	34	29	197
Uczniowie i studenci	37	26	37	78
Bezrobotni	28	36	36	186
Gospodynie domowe i inni	33	29	38	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	30	49	21	156
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	38	44	19	71
sekt. pryw. poza rolnict.	29	38	33	156
prywatnym gosp. rolnym	24	45	31	59
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	24	45	31	181
300-399	30	37	34	92
400-599	30	41	29	212
600-800	40	30	30	161
Powyezj 800 zł	47	35	18	144
Ocena własnych war. mater.				
Źle	23	43	34	408
Średnie	32	38	30	468
Dobre	43	33	24	189
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	19	43	38	67
Raz w tygodniu	28	41	31	509
1-2 razy w miesiącu	31	45	24	167
Kilka razy w roku	39	28	33	199
W ogóle nie uczestniczy	33	39	27	121
Poglądy polityczne				
Lewica	55	21	24	287
Centrum	30	39	31	273
Prawica	16	65	19	247
Trudno powiedzieć	18	34	48	255

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	46	22	1064
Płeć				
Mężczyźni	34	46	20	508
Kobiety	31	45	24	556
Wiek				
18-24 lat	33	48	19	165
25-34	30	48	22	192
35-44	29	50	21	202
45-54	31	44	25	219
55-64	38	43	19	115
65 lat i więcej	36	40	24	172
Miejsce zamieszkania				
Wies	29	44	27	394
Miasto do 20 tys.	32	45	23	147
20-100 tys.	38	41	21	211
101-500 tys.	33	50	17	183
501 tys. i więcej mieszk.	34	52	14	130
Wykształcenie				
Podstawowe	31	42	26	307
Zasadnicze zawodowe	26	48	26	305
Średnie	37	46	17	348
Wyższe	38	48	14	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	37	50	13	63
Prac. umysł. hiz. szczebla	33	45	22	85
Pracownicy fiz. - umysł.	31	46	23	71
Robotnicy wykwalifikowani	24	53	23	81
Robotnicy niewykwalifik.	17	51	32	33
Rolnicy	31	42	28	54
Pracujący na własny rach.	32	53	14	37
Bierni zawodowo				
Renciści	28	50	21	121
Emeryci	41	35	24	197
Uczniowie i studenci	46	42	12	78
Bezrobotni	24	51	24	186
Gospodynie domowe i inni	35	40	26	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	34	47	19	156
społce właścicieli	31	51	19	71
prywatnych i państwa	30	49	21	156
sekt. pryw. poza rolnict.	28	42	30	59
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	21	53	26	181
300-399	32	50	18	92
400-599	34	47	19	212
600-800	39	37	24	161
Powyżej 800 zł	45	44	11	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	25	50	25	408
Średnie	32	45	23	468
Dobre	48	37	15	189
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	19	59	22	67
Raz w tygodniu	31	46	23	509
1-2 razy w miesiącu	28	53	19	167
Kilka razy w roku	39	37	24	199
W ogóle nie uczestniczy	38	42	20	121
Poglądy polityczne				
Lewica	55	30	15	287
Centrum	32	47	20	273
Prawica	16	68	16	247
Trudno powiedzieć	22	39	38	255

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	39	36	25	1064
Płeć				
Mężczyźni	39	37	24	508
Kobiety	38	35	27	556
Wiek				
18-24 lat	31	31	37	165
25-34	38	36	25	192
35-44	35	38	27	202
45-54	41	39	20	219
55-64	43	33	24	115
65 lat i więcej	45	34	21	172
Miejsce zamieszkania				
Wies	35	34	31	394
Miasto do 20 tys.	38	43	19	147
20-100 tys.	44	34	21	211
101-500 tys.	41	31	28	183
501 tys. i więcej mieszk.	37	43	20	130
Wykształcenie				
Podstawowe	38	32	29	307
Zasadnicze zawodowe	38	34	28	305
Średnie	40	39	22	348
Wyższe	39	43	19	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	34	53	13	63
Prac.umysł.hiz.szczegół.	44	36	20	85
Pracownicy fiz.-umysł.	32	35	34	71
Robotnicy wykwalifikowani	34	47	19	81
Robotnicy niewykwalifik.	25	42	34	33
Rolnicy	29	49	22	54
Pracujący na własny rach.	41	42	18	37
Bierni zawodowo				
Renciści	42	35	23	121
Emeryci	46	30	24	197
Uczniowie i studenci	46	18	35	78
Bezrobotni	35	34	31	186
Gospodynie domowe i inni	34	34	33	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	40	44	16	156
społec. właścicieli	35	38	26	71
prywatnych i państwa	33	40	26	156
sekt. pryw. poza rolnict.	34	48	18	59
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	30	42	29	181
300-399	42	37	21	92
400-599	46	34	20	212
600-800	43	31	26	161
Powyżej 800 zł	48	39	13	144
Ocena własnych war. mater.				
Złe	33	39	28	408
Średnie	40	35	25	468
Dobre	46	31	22	189
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	31	46	23	67
Raz w tygodniu	35	37	28	509
1-2 razy w miesiącu	39	35	26	167
Kilka razy w roku	47	33	20	199
W ogóle nie uczestniczy	41	33	26	121
Poglądy polityczne				
Lewica	70	16	14	287
Centrum	36	36	28	273
Prawica	18	69	14	247
Trudno powiedzieć	26	27	47	255